

איך הוגים נהג, פחה, שען?

השמות במשקל פֶּעַל שבאמצעם ה"א חי"ת או עי"ן, נהגים בשתי תנועות a: נְהַג, ובנטייה: נְהַג אוטובוס, נְהַגִּים זהירים, נְהַגִּי מוניות; פָּחַח, ובנטייה: פָּחַח רֶכֶב, פָּחַחִים; פָּחַחֹת רֶכֶב; שָׁעַן, ובנטייה: שָׁעַנִּים, שָׁעַנִּי.

בזאת הושוותה צורת השמות האלה ונטייתם לשמות שאין בהם עיצור גרוני, כגון סָפַר, סָפַר נשים, סָפְרִים. צורות אלו באות במקום מה שנהג לפי המילונים וספרי הדקדוק: נְהַג, שָׁעַן, פָּחַח.

איך הוגים צרכן, כלבן, צלבן?

במשקל פֶּעַלֵן אין דגש קל באות השלישית של השורש, כגון נִדְבָן, אֶסְפָן, ולכן ההגייה הנכונה היא פִּלְבָן, צִלְבָנִים, סִרְבָן, צִרְבָן, וגם סִרְבָנוּת, צִרְבָנוּת, צִרְבָנוּה. לפי האמור, מומלץ להגות חִלְבָן.

מה פתאום כותבים פְתָאום בחולם מלא?

חולם המתקיים בנטייה ואינו תשלום דגש – נכתב מלא, בין שכתיבו במקרא מלא ובין שכתיבו חסר. לפי כלל זה נכתבים השמות האלה בחולם מלא, כלומר בווי"ו, גם בכתבי המנוקד: אֶנוּכִי, מְאוּד, יְהִלוּם, פְתָאום. כמוהם גם השמות פוּחַ, מוּחַ (שנקבע כי אין בהם תשלום דגש).

צְפוּר – צְפוּרִים (במקרא: צְפָרִים);

קְדָקוּד – קְדָקוּדִים (במקרא: קְדָקֵד, קְדָקְדָה, קְדָקְדוּ);

שְלוּש – שְלוּשָה (ובנטייה על דרך הסגוליים: שְלוּשֹת, שְלוּשָתֶם, שְלוּשָתֵן);

אֶלוּהַ – אֶלוּהִים (הכתיב החסר אֶלֹהִים נוהג בשם הקודש), פוּהֵן (הכתיב החסר כהן נוהג בשם הפרטי). אין צריך לומר שכל המילים הללו נכתבות בווי"ו בכתבי חסר הניקוד.

אָחַר או אַחַר? מְאוּס או מְאוּס?

כללי תשלום הדגש שנקבעו במערכת הפועל (ובשמות הפעולה הקשורים אליה) חלים על כל הפעלים בלי יוצא מן הכלל, גם אם במקורות נמצאו חריגים.

לפי האמור, אלה הצורות התקניות: נֶאָף, נֶאָץ, מְאוּס (יש תשלום דגש לפני האל"ף); אַחַר, אַחוּר (אין תשלום דגש לפני החי"ת);

במקרא: נֶאָף, נֶאָץ, אַחַר.

הוא נְסוּג, ואני? הוא נִזוּן, ואתה? הוא נִמְס, ואנחנו?

נטיית הפעלים בגזרת ע"ו וע"ע בבניין נפעל בעבר בגוף ראשון ושני:

בפועלי ע"ו, דוגמת נְסוּג, שיש בהם קמץ בנ"ן ואין דגש ב' הפועל – מתקיימות שתי דרכי נטייה: נְסוּגוּתִי – בתנועת o חוצצת, וגם נְסוּגְתִי – בלי התנועה החוצצת.

בפועלי ע"ו, דוגמת נִזוּן, שיש בהם חיריק בנ"ן ודגש ב' הפועל – הנטייה היא בלי תנועה חוצצת: נִזוּנְתִי. בפועלי ע"ע (כפולים) הנטייה הרגילה היא בתנועה חוצצת בלבד: נִמְסוּנוּ (ולא "נִמְסוּנו").